

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

બસંત સિંહ

વિરુદ્ધ

જાનકી સિંહ અને અન્ય

૨ ઓગસ્ટ, ૧૯૬૬

[કે. એન. વાંચું, જે. સી. શાહ અને આર. એસ. બચાવત, જે. જે.]

ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૯૭૨ (૧૯૭૨ નો ૧), કલમ-૧૭-પ્લીડિંગમાં કરાયેલ સ્વીકાર-અન્ય દાવામાં તેની સંબંધિતતા.

વાદીએ અગાઉના દાવાની દાવા અરજી પુરાવા તરીકે રજુ કરી હતી અને પછીના દાવામાં મુદ્દાની હકીકતના સંદર્ભમાં પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા કબૂલાત પર આધાર રાખ્યો હતો. ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે દાવા અરજી બે કારણોથી પુરાવામાં સ્વીકાર્ય નથી, જે છે (i) વાદી કબૂલાત તરીકે

દાવા અરજીમાંના નિવેદન પર આધાર રાખી શકતી નથી, કારણ કે તે દાવા અરજીના બીજા નિવેદનોના ખરાપણાને સ્વીકારવા તૈયાર ન હતી અને (ii) પ્લીડિંગમાં કબૂલાતનો ઉપયોગ માત્ર તે દાવાના હેતુઓ માટે થઈ શકે છે જેમાં પ્લીડિંગ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ અદાલતમાં અપીલ પર.

ઠરાવ્યું:

(૧) દાવા અરજીના તમામ નિવેદનો પુરાવામાં સ્વીકાર્ય છે. કબૂલાત તરીકે મુદ્દાની બાબતના સંદર્ભે વાદી દાવા અરજીમાંના નિવેદન પર આધાર રાખી શકે છે, તે દાવા અરજીમાંના બીજા નિવેદનોની ખરાઈ સ્વીકારવા તૈયાર નથી છતાં. ન તો કોર્ટ તમામ નિવેદનોને ખરા તરીકે સ્વીકારવા માટે બંધાયેલી છે. અદાલત કેટલાક નિવેદનોને ખરા તરીકે સ્વીકારી શકે છે અને બાકીના નિવેદનોને નકારી શકે છે.[૩-એફ]

(૨) ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ની કલમ ૧૭ પ્લીડિંગમાં કરેલ કબૂલાત અને અન્ય કબૂલાત વચ્ચે કોઈ તફાવત કરતી નથી. પક્ષકાર દ્વારા તેના દ્વારા સહી કરેલ અને ચકાસાયેલ દાવા અરજીમાં કરાયેલ કબૂલાતનો ઉપયોગ અન્ય દાવાઓમાં તેની વિરુદ્ધ પુરાવા તરીકે થઈ શકે છે. અન્ય દાવાઓમાં, આ કબૂલાતને નિર્ણાયક ગણી શકાય નહીં અને તે પક્ષને બતાવવા માટે અવકાશ છે કે તે ખરું નથી.[૪-ડી]

ડી. એસ. મોહિતે વિરુદ્ધ એસ. આઈ. મોહિતે, એ. આઈ. આર.-
૧૯૬૦-બોમ્બે-૧૫૩, મારિયાન્ડકી વિરુદ્ધ કેચર્સ, ૧ મેક.૨૧૨ (એચ.
એલ.) અને રમાબાઈ શ્રીનિવાસ વિરુદ્ધ બોમ્બે સરકાર, એઆઈઆર-૧૯૪૧-
બોમ્બે-૧૪૪, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:

સિવિલ અપીલ્સ નં.૧૯ & ૨૦/૧૯૬૩

મૂળ હુકમનામા નં.૩૦ અને ૪૦/૧૯૫૩ માંથી અનુક્રમે પટના હાઈકોર્ટના
૩૧ જુલાઈ, ૧૯૫૯ના ચુકાદા અને હુકમનામા સામે અપીલ.

અપીલકર્તા તરફે એસ. ટી. દેસાઈ અને આર. સી. પ્રસાદ.

સામાવાળાઓ નં.૧ થી ૪ તરફે સરજૂ પ્રસાદ અને ડી. ગોબર્ધન, [સીએ
નં.૧૯/૧૯૬૩માં]

સામાવાળા નં. ૫-૭ અને ૯ [સીએ નં.૧૯/૧૯૬૩ માં] અને ૧-૩
અને ૫ [સીએ નં.૨૦/૧૯૬૩ માં] તરફે સરજૂ પ્રસાદ અને કે. કે. સિન્હા.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ બચાવત દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

એક રામ્યાદ સિંહ સંયુક્ત પરિવારનો સભ્ય હતો અને સંયુક્ત કુટુંબની સંપત્તિમાં આઠ અન્નાનો હિસ્સો ધરાવે છે. તેઓ હિંદુ કાયદાની મિતાક્ષરા શાળા દ્વારા સંચાલિત હિંદુ હતા. તેઓ તેમની વિધવા ભગવાનો કુંવરને મૂકીને નિઃસંતાન મૃત્યુ પામ્યા હતા. તેમના મૃત્યુની તારીખ વિવાદમાં છે. તેમના મૃત્યુ પછી, ભગવાનો કુંવરે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતોના વહેંચણી માટે વર્તમાન દાવો દાખલ કર્યો હતો, જેમાં આઠ આના હિસ્સાની માંગ કરી હતી. તેમણે દલીલ કરી હતી કે હિંદુ મહિલા સંપત્તિ અધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૩૭ પસાર થયા પછી ૧૯૩૮માં રામ્યાદ સિંહનું અવસાન થયું હતું અને તેઓ વહેંચણી માટેનો દાવો કરવા હકદાર હતા. પ્રતિવાદીઓએ દલીલ કરી હતી કે રામ્યાદ સિંહ આ કાયદો પસાર થાય તે પહેલાં ૧૯૩૬માં મૃત્યુ પામ્યા હતા અને તેઓ માત્ર ભરણપોષણના હકદાર હતા. ટ્રાયલ કોર્ટે વાદીની દલીલ સ્વીકારી હતી અને દાવાને મંજૂર કર્યો હતો. પ્રતિવાદીઓએ હાઈકોર્ટમાં બે અલગ-અલગ અપીલ દાખલ કરી હતી. ૧૫ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૮ના રોજ ભગવાનો કુંવરનું અવસાન થયું હતું. ઉચ્ચ અદાલતે તેમના સ્થાને રામ ગુલામ સિંહને નિયુક્ત કરવાનો આદેશ આપ્યો હતો. બાદમાં, ઉચ્ચ અદાલતે આ આદેશોને ફેરવ્યા હતા, કારણ કે તે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે રામ ગુલામ સિંહ તેમના કાનૂની પ્રતિનિધિ ન હતા. ૧૪ માર્ચ, ૧૯૫૮ના એક કરાર દ્વારા, ભગવાનો કુંવરે અપીલકર્તાને ૧ વીધા ૫

કથાની જમીન વેચી દીધી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે સિવિલ પ્રોસિજર કોડના આદેશ-૨૨, નિયમ-૧૦ હેઠળ અવેજી માટે અપીલકર્તાની અરજીને મંજૂરી આપી અને અપીલની સુનાવણી માટે આગળ વધી. ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદીઓની દલીલ સ્વીકારી, જિલ્લા ન્યાયપાલિકાના ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને ઉલટાવી દીધો અને દાવાને ફગાવી દીધો. અપીલકર્તાએ હવે હાઈકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા પ્રમાણપત્રો હેઠળ આ અપીલ દાખલ કરી છે.

વિવાદનો મુખ્ય મુદ્દો એ છે કે, શું રામ્યાદ સિંહ ૧૯૩૬માં મૃત્યુ પામ્યા હતા કે ૧૯૩૮માં મૃત્યુ પામ્યા હતા? જો તેઓ ૧૯૩૬માં મૃત્યુ પામ્યા હોત, તો ભગવાનો કુંવર વહેંચણી માટેનો દાવો જાળવી રાખવા માટે હકદાર ન હતા અને દાવો બરતરફ થવાને પાત્ર હતો. પરંતુ જો તેઓ ૧૯૩૮માં મૃત્યુ પામ્યા હોય, તો તેણી સંયુક્ત સંપત્તિમાં આઠ આના હિસ્સાની હકદાર હતી અને બિહાર હિંદુ મહિલા સંપત્તિ અધિકાર (કૃષિ જમીન વિસ્તાર) અધિનિયમ, ૧૯૪૨ સાથે વાંચતાં હિંદુ મહિલા સંપત્તિ અધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૩૭ હેઠળ વહેંચણી માટેનો દાવો જાળવી રાખવા માટે હકદાર હતી. વધુમાં, વકીલ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે તે સંજોગોમાં, ૧૯૫૬ પછી હિંદુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૧૪ હેઠળ, તેણી સંયુક્ત મિલકતમાં પોતાના આઠ આના હિસ્સાની સંપૂર્ણ માલિક બની હતી, અને ભગવાનો કુંવર દ્વારા ૧૪ માર્ચ, ૧૯૫૮ના રોજ કરવામાં આવેલા વેચાણ કરારના આધારે, તેમના અવસાન પછી

પણ અપીલકર્તા વહેંચણી માટેનો દાવો ચાલુ રાખવા માટે હકદાર છે.

રામ્યાદ સિંહના મૃત્યુની તારીખ અંગે વિરોધાભાસી મૌખિક પુરાવા છે. અપીલકર્તાએ મુખ્ય હરીફ પ્રતિવાદીઓ, જાનકી સિંહ અને કૈલાશપતિ સિંહ દ્વારા તેમના દ્વારા સહી કરેલ અને ચકાસાયેલ અને ટાઈટલ સ્યુટ No.3/૧૯૪૮ માં દાખલ કરવામાં આવેલી દાવા અરજીમાં કરવામાં આવેલા કબૂલાત પર ભારપૂર્વક આધાર રાખ્યો હતો. તે દાવા અરજીમાં, જાનકી સિંહ અને કૈલાશપતિ સિંહે સંયુક્ત પારિવારિક મિલકતોના વિભાજનનો દાવો કર્યો હતો, જેમાં ભગવાનો કુંવરને પ્રતિવાદી નં. ૮ તરીકે અને સંયુક્ત પરિવારના અન્ય સભ્યોને પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૭ તરીકે સામેલ કર્યા હતા. આ દાવા અરજીમાં, જાનકી સિંહ અને કૈલાશપતિ સિંહે કહ્યું:

"૨. કે દાવા અરજીમાં અનુસૂચિ ૧ થી ૨ માં વર્ણવેલ મિલકતો સંયુક્ત પરિવારની છે. જેમ કે ઉપરોક્ત બાબુ રામ્યાદ સિંહનું ૧૯૩૯માં અવસાન થયું હતું, પ્રતિવાદી નં. ૮ પણ સંયુક્ત પરિવારની મિલકતોમાં આજીવન વ્યાજના હકદાર બન્યા હતા. પ્રતિવાદી નં. ૮ એ તેણીની જીવન સંપત્તિ વાદીને અને પ્રતિવાદીઓ નં. ૧ ને ૭ ને સોંપી દીધી અને તેણીએ સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતોનો કબજો છોડી દીધો. વાદીઓ અને પ્રતિવાદી નં.૧ વહેંચણી હેઠળની મિલકતોના સંયુક્ત કબજામાં ૭ લોકો

આવી રહ્યા છે.

૬. કે પ્રતિવાદી નં. ૮ ને પણ આ દાવામાં પ્રતિવાદી બનાવવામાં આવ્યો છે કારણ કે તે ભરણપોષણ માટે હકદાર છે.

દાવા અરજીમાં સ્પષ્ટ સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો કે રામ્યાદ સિંહનું મૃત્યુ ૧૯૩૯માં થયું હતું. ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો કે ભગવાનો કુંવર આ કબૂલાત પર આધાર રાખી શકતા નથી. ઉચ્ચ અદાલતે કહ્યું હતું કે તેઓ આ નિવેદન પર ભરોસો કરી શકતા નથી કે રામ્યાદ સિંહનું મૃત્યુ ૧૯૩૯માં થયું હતું, કારણ કે તેઓ આ નિવેદનની સચ્ચાઈ સ્વીકારવા તૈયાર નહોતા કે તેમણે પોતાની સંપત્તિ સોંપી દીધી હતી અને તેઓ માત્ર ભરણપોષણના હકદાર હતા. આપણે આ તર્કને સ્વીકારી શકતા નથી. એ વાત સાચી છે કે ભગવાનો કુંવર માત્ર એ નિવેદન પર આધાર રાખતા હતા કે રામ્યાદ સિંહનું મૃત્યુ ૧૯૩૯માં થયું હતું અને તેઓ આ નિવેદન સ્વીકારવા તૈયાર નહોતા કે તેમણે પોતાનો હિસ્સો અન્ય સભ્યોને સોંપી દીધો હતો અને તેઓ માત્ર ભરણપોષણના હકદાર હતા. પરંતુ તેણીએ સમગ્ર દાવા અરજી દાખલ કરી, અને તેણીએ તેમાં આપેલા કોઈપણ નિવેદનોની સ્વીકાર્યતા અથવા પુરાવા સામે વાંધો ઉઠાવ્યો નહીં. દાવા અરજીના તમામ નિવેદનો છે, તેથી, પુરાવા તરીકે સ્વીકાર્ય છે. જોકે, કોર્ટ તમામ નિવેદનોને સાચા તરીકે સ્વીકારવા માટે બંધાયેલી નથી. કોર્ટ કેટલાક નિવેદનો સ્વીકારી શકે છે અને બાકીનાને નકારી શકે છે. પ્રસ્તુત દાવામાં, તે સામાન્ય કેસ

છે કે ભગવાનો કુંવરએ એસ્ટેટમાં પોતાનો હિસ્સો છોડ્યો ન હતો. તેથી, આપણે કથિત શરણાગતિના સંદર્ભમાં નિવેદનને નકારી કાઢવું જોઈએ અને પરિણામી આરોપ કે તે માત્ર ભરણપોષણ માટે હકદાર હતી. રામ્યાદ સિંહના મૃત્યુની તારીખ અંગેના દાવામાં આપેલા નિવેદનને ભગવાનો કુંવરની તરફેણમાં સ્વીકાર તરીકે વાંચવું જોઈએ.

ઉચ્ચ અદાલતે એવું પણ નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે પ્લીડિંગમાં સ્વીકારનો ઉપયોગ માત્ર તે દાવાના હેતુ માટે જ થઈ શકે છે જેમાં પ્લીડિંગ દાખલ કરવામાં આવી હતી. રમાબાઈ શ્રીનિવાસ વિરુદ્ધ બોમ્બે સરકાર¹ માં મુખ્ય ન્યાયાધીશ બ્યુમોન્ટના અવલોકનો આ દ્રષ્ટિકોણને કેટલાક સમર્થન આપે છે. પરંતુ તે અવલોકનો પર ટિપ્પણી કરવામાં આવી હતી અને બોમ્બે હાઈકોર્ટ દ્વારા ડી. એસ. મોહિતે વિરુદ્ધ એસ. આઈ. મોહિતે² માં સમજાવવામાં આવી હતી. અગાઉના દાવામાં તેના દ્વારા સહી કરેલ અને ચકાસાયેલ વાદીમાં પક્ષકાર દ્વારા સ્વીકાર એ ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ-૧૭ ના અર્થમાં સ્વીકાર છે અને અન્ય મુકદ્દમામાં તેની વિરુદ્ધ સાબિત થઈ શકે છે. ઉચ્ચ અદાલતે પણ પુરાવાઓના અંગ્રેજી કાયદા પર આધાર રાખ્યો હતો. ફિલીપસન ઓન એવિડન્સ, ૧૦મી આવૃત્તિ, કલમ ૭૪૧ માં, અંગ્રેજી કાયદાનો સારાંશ આ રીતે આપવામાં આવ્યો છે:

¹ એઆઈઆર-૧૯૪૧-બોમ્બે-૧૪૪

² એઆઈઆર-૧૯૬૦-બોમ્બે-૧૫૩

"દાવાની સ્થાપના અને મુકદ્દમાની પ્રકૃતિ દર્શાવતી અન્ય કાર્યવાહીઓમાં સ્વીકાર્ય હોવા છતાં, દલીલોને માત્ર વકીલના સૂચન તરીકે ગણવામાં આવે છે, અને પક્ષ દ્વારા પોતે શપથ લીધા વિના, હસ્તાક્ષર કર્યા વિના અથવા અન્યથા અપનાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી પક્ષ સામે પ્રવેશ તરીકે સ્વીકારવામાં આવતી નથી.

આમ, અંગ્રેજી કાયદા હેઠળ પણ, પક્ષ દ્વારા શપથ, હસ્તાક્ષર અથવા અન્યથા અપનાવવામાં આવેલ નિવેદન તેની વિરુદ્ધ અન્ય ક્રિયાઓમાં સ્વીકાર્ય છે. મારિયાન્સ્કી વિરુદ્ધ કેઈર્ન્સ^૩માં, હાઉસ ઓફ લોર્ડ્સે નિર્ણય લીધો કે એક પક્ષ દ્વારા સહી કરેલ પ્લીડિંગમાં સ્વીકાર માત્ર એક અલગ વિષય-બાબતના સંદર્ભમાં જ નહીં પણ એક અલગ વિરોધી સામે પણ અન્ય દાવામાં તેમની વિરુદ્ધનો પુરાવો છે. વધુમાં, અમે અંગ્રેજી કાયદાની તકનીકીતાઓ સાથે સંબંધિત નથી. ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ની કલમ ૧૭ દલીલ અને અન્ય સ્વીકારમાં પક્ષ દ્વારા કરવામાં આવેલા સ્વીકાર વચ્ચે કોઈ તફાવત કરતી નથી. ભારતીય કાયદા હેઠળ, પક્ષ દ્વારા તેના દ્વારા સહી કરેલ અને ચકાસાયેલ દાવા અરજીમાં કરવામાં આવેલી કબૂલાતનો ઉપયોગ અન્ય દાવાઓમાં તેની વિરુદ્ધ પુરાવા તરીકે થઈ શકે છે. અન્ય દાવાઓમાં, આ સ્વીકારને નિર્ણાયક ગણી શકાય નહીં, અને તે પક્ષને બતાવવા માટે ખુલ્લું છે કે તે સાચું નથી.

^૩ ૧-મેક.-૨૧૨ (એચએલ)

જાનકી સિંહ અને કૈલાશપતિ સિંહનો ખુલાસો કે તેમના વકીલ રામાનંદ સિંહ દ્વારા એક રામાનંદ સહિત પંચોના કહેવા પર દાવાનો મુસદ્દો તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેમણે દાવાની સામગ્રીને સમજ્યા વિના તેના પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા અને તેની ચકાસણી કરી હતી તે સ્વીકારી શકાતું નથી. રેકૉર્ડ પર હકારાત્મક પુરાવા છે કે વાદી જાનકી સિંહના કહેવા પર તૈયાર કરવામાં આવી હતી અને તેમની સૂચના હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ દાવા અરજી પર માત્ર જાનકી સિંહ અને કૈલાશપતિ સિંહ જ નહીં પરંતુ તેમના વકીલ રામાનંદ સિંહ દ્વારા પણ હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા. ન તો રામાનંદ સિંહ કે ન તો પંચ રામાનંદને સાક્ષી તરીકે બોલાવવામાં આવ્યા હતા. આ મુકદ્દમામાં પણ રામાનંદ સિંહ કેટલાક પ્રતિવાદીઓ વતી વકીલ તરીકે કામ કરી રહ્યા હતા. કૈલાશપતિ સિંહ હોમિયોપેથિક ચિકિત્સક છે અને અંગ્રેજી જાણે છે. આ દાવા અરજી જાનકી સિંહને વાંચી સંભળાવવામાં આવી હતી. જાનકી સિંહ અને કૈલાશપતિ સિંહ બંનેએ તેની સામગ્રીને સમજીને દાવા અરજી પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા અને તેમાં આપેલા તમામ નિવેદનો તેમની જાણકારી મુજબ સાચા હોવાનું પ્રમાણિત કર્યું હતું. તેઓ ત્યારે સારી રીતે જાણતા હતા કે હિંદુ મહિલા સંપત્તિ અધિકાર અધિનિયમ પસાર થયા પછી ૧૯૩૯માં રામ્યાદ સિંહનું અવસાન થયું હતું. એવું દર્શાવવામાં આવ્યું નથી કે રામ્યાદ સિંહના મૃત્યુની તારીખ વિશેની દાવા અરજીમાં કરાયેલી કબૂલાત સાચી નથી અથવા તે કોઈ ભૂલ અથવા ગેરસમજણ

હેઠળ કરવામાં આવી હતી. આ કબૂલાતને રામ્યાદ સિંહના મૃત્યુની તારીખના સંદર્ભમાં આ દાવામાં એક મજબૂત પુરાવા તરીકે ગણવી જોઈએ.

ભગવાનો કુંવર અને તેમના સાક્ષીઓ, રામ ગુલામ સિંહ, રામ સરૂપ સિંહ અને શીઓ સરૂપ સિંહે સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૨માં પુરાવા આપ્યા હતા. તે બધાએ શપથ લીધા હતા કે રામ્યાદ સિંહનું મૃત્યુ ૧૩ વર્ષ પહેલાં થયું હતું. ટ્રાયલ જજ સાથે સંમતિમાં, અમે તેમની જુબાની સ્વીકારીએ છીએ. વિદ્વાન વકીલે શીઓ સરૂપ સિંહની જુબાની પર ટિપ્પણી કરી, જેમણે કહ્યું હતું કે છેલ્લો ભૂકંપ ૧૫ થી ૧૬ વર્ષ પહેલાં આવ્યો હતો અને તેના ૨ વર્ષ ૮ મહિના પછી રામ્યાદ સિંહ મૃત્યુ પામ્યા હતા. છેલ્લો ભૂકંપ ૧૫ જાન્યુઆરી, ૧૯૩૪ના રોજ આવ્યો હતો અને તેથી વકીલે દલીલ કરી હતી કે રામ્યાદ સિંહ ૧૯૩૮માં મૃત્યુ પામ્યા ન હોય શકે. સ્પષ્ટપણે, શીઓ સરૂપ સિંહના પુરાવાઓમાં થોડી મૂંઝવણ છે. તેમણે સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૨માં પુરાવા આપ્યા હતા અને તેમનું નિવેદન કે ભૂકંપ ૧૫ થી ૧૬ વર્ષ પહેલાં આવ્યો હતો તે સાચું ન હોઈ શકે અને તેમનું આગળનું નિવેદન કે ભૂકંપના ૨ વર્ષ ૮ મહિના પછી રામ્યાદ સિંહ મૃત્યુ પામ્યા હતા તે સચોટ ન હતું. તેમણે હકારાત્મક શપથ લીધા હતા કે રામ્યાદ સિંહનું ૧૩ વર્ષ પહેલાં અવસાન થયું હતું. ભગવાનો કુંવરે કહ્યું કે એવી રસીદો છે જે દર્શાવે છે કે રામ્યાદ સિંહનું મૃત્યુ ૧૩ વર્ષ પહેલાં થયું હતું. તેણી વતી ૧૩૩૯, ૧૩૪૧, ૧૩૪૨, ૧૩૪૩, ૧૩૪૫, ૧૩૪૮, ૧૩૫૬ અને ૧૩૫૯ની ભાડાની રસીદો માટે ટેન્ડર કરવામાં

આવ્યા હતા. ભાડાની રસીદો ભાડૂત તરીકે તેમની પાસે રહેલી કેટલીક જમીનોના સંદર્ભમાં છે. ભાડાની પ્રથમ ચાર રસીદો દર્શાવે છે કે ૧૯૩૬ને અનુરૂપ ૧૩૪૩ ફસલી સુધીનું ભાડું તેણીએ રામ્યાદ સિંહ દ્વારા ચૂકવ્યું હતું. ૧૩૪૫ ફસલીનું ભાડું જાનકી દ્વારા ૧૯૩૯ને અનુરૂપ ૧૩૪૬ ફસલીમાં ચૂકવવામાં આવ્યું હતું. પછીના વર્ષોનું ભાડું જાનકી અને અન્ય વ્યક્તિઓ દ્વારા ચૂકવવામાં આવતું હતું. ઉચ્ચ અદાલતે વિચાર્યું કે ભાડાની રસીદો દર્શાવે છે કે રામ્યાદ સિંહ ૧૯૩૬માં મૃત્યુ પામ્યા હતા અને તેમના મૃત્યુને કારણે ભાડું અન્ય વ્યક્તિઓ દ્વારા ચૂકવવામાં આવ્યું હતું. પરંતુ ૧૩૪૪ ફસલીની ભાડાની રસીદ આવતી નથી, અને ૧૩૪૪ ફસલી (૧૯૩૭) નું ભાડું કોણે ચૂકવ્યું તે જાણી શકાયું નથી. વધુમાં, એમ ધારીને કે રામ્યાદ સિંહે ૧૯૩૭ અને ૧૯૩૮માં ભાડું ચૂકવ્યું ન હતું, એવું નથી કે તેમનું મૃત્યુ ૧૯૩૬માં થયું હોવું જોઈએ. પ્રતિવાદીઓ વતી બોલાવવામાં આવેલા કૈલાશપતિ સિંહ, જાનકી સિંહ અને અન્ય સાક્ષીઓએ જણાવ્યું હતું કે રામ્યાદ સિંહનું મૃત્યુ ૧૬ વર્ષ પહેલાં થયું હતું. દ્રાયલ કોર્ટ સાથે સંમતિમાં, અમે તેમની જુબાની સ્વીકારતા નથી. જાનકી સિંહ અને કૈલાશપતિ સિંહે અગાઉના દાવામાં તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલી કબૂલાત અંગે ખોટી સ્પષ્ટતા કરી હતી. વધુમાં, ભગવાનો કુમારના ખિતાબને હરાવવા માટે તેમણે તે દાવામાં એક સમાધાન હુકમનામું બહાર પાડ્યું હતું. દ્રાયલ કોર્ટને જાણવા મળ્યું કે એમએસટી પર છેતરપિંડીની પ્રેક્ટિસ કરીને તેમના દ્વારા સમાધાન હુકમનામું મેળવવામાં આવ્યું હતું. ભગવાનો કુંવર, અને આ શોધને હવે પડકારવામાં

આવી નથી.

તેથી, અમે માનીએ છીએ અને શોધી કાઢીએ છીએ કે રામ્યાદ સિંહનું મૃત્યુ ૧૯૩૯માં થયું હતું. તે અનુસરે છે કે ભગવાનો કુંવર સંયુક્ત પારિવારિક સંપત્તિમાં આઠ આના હિસ્સાના હકદાર હતા, અને દાવો જાળવવા માટે હકદાર હતા. તેથી ટ્રાયલ કોર્ટે દાવાને યોગ્ય રીતે ચુકાદો આપ્યો.

પરંતુ હાઈકોર્ટમાં અપીલની પેન્ડન્સી દરમિયાન ભગવાનો કુંવરના મૃત્યુને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામામાં ફેરફાર કરવો આવશ્યક છે. અપીલકર્તાએ ભગવાનો કુંવર પાસેથી ૧૪ માર્ચ, ૧૯૫૮ના રોજ કરાર હેઠળ ૫ કાઠા જમીન ખરીદી હતી અને તે અવિભાજિત મિલકતોના સામાન્ય વહેંચણી પર સહ-માલિક પાસેથી ચોક્કસ મિલકતના પરાયુંના અધિકારોનો જ દાવો કરી શકે છે. અમારી સમક્ષ હાજર રહેલા તમામ પક્ષકારોએ સ્વીકાર્યું હતું કે આવા વહેંચણી પર અપીલકર્તા ૧૪ માર્ચ, ૧૯૫૮ના ડીડ હેઠળ તેના દ્વારા ખરીદવામાં આવેલી જમીનની ફાળવણી અને અલગ કબજો મેળવવાનો હકદાર છે. આ કરાર પેપર બુકમાં છપાયેલ નથી. હવે ટ્રાયલ કોર્ટની ફરજ રહેશે કે તે ઉપરોક્ત જમીનોની સંપૂર્ણ વિગતો નક્કી કરે.

આ અદાલતમાં અને ઉચ્ચ અદાલતમાં ખર્ચ સાથે અપીલની મંજૂરી છે. હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને રદ કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તાની

તરફેલામાં ૧૪ માર્ચ, ૧૯૫૮ના રોજ કરેલા કરાર હેઠળ તેમના દ્વારા ખરીદવામાં આવેલી જમીનની ફાળવણી કરવાનો અને તેનો અલગ કબજો આપવાનું હુકમનામું થશે. ટ્રાયલ કોર્ટ ઉપરોક્ત જમીનોની વિગતો નક્કી કર્યા પછી યોગ્ય હુકમનામું બહાર પાડશે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.